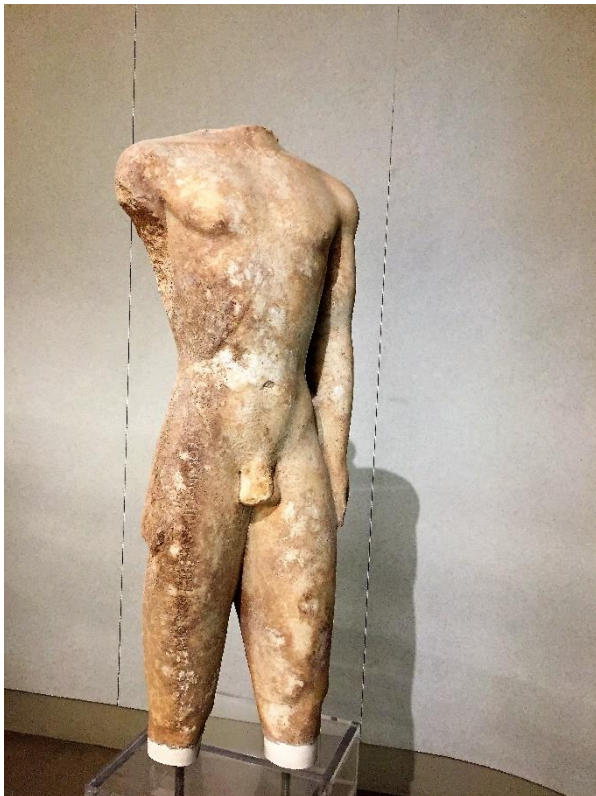

Zaterdag 12 oktober.

Na een wat korte nachtrust staan we toch allemaal te popelen om onze reis op Sicilië te starten!

Cornelis vertelt als inleiding over de start van Syracuse: Ongeveer 800 v.Chr. kwamen de Grieken, vermoedelijk van Naxos naar Sicilië. In 733 v.Chr. werd Syracuse gesticht, met handel als doelmerk. De mensen, die er al woonden, werden a.h.w. "opzij geschoven". De Grieken trouwden met vrouwen uit de plaatselijke bevolking. Syracuse werd een Dorische handelsstad. Hoe de stad bestuurd werd weten we niet; vermoedelijk door een kleine elite met één sterke man, de tyrannos genaamd. In 400 v.Chr. was dat Dionysius, die 22 jaar aan de macht is geweest. Hij ontbood Plato, maar was het niet eens met diens meningen: Plato werd toen verkocht! (door vrienden weer vrijgekocht). Syracuse groeide uit tot een belangrijke grote stad, o.a. door het veroveren van de plaatsen eromheen. Tijdens de 2^e Punische oorlog probeerde Rome zoveel mogelijk bondgenoten erbij te krijgen. Met Syracuse lukte dat. Ortigia, een robuust fort, werd na twee jaar strijd door de Romeinen ingenomen. De onvoorstelbaar rijke en mooie stad werd geplunderd en in brand gestoken. Alles van Griekse kunst

verdween naar Rome. In Rome, toen nog een "boerse " stad, werden veel van deze Griekse kunstwerken nagemaakt. In de loop der tijd zijn die ook weer verdwenen. We beginnen vandaag met een bezoek aan het Museo Archeologico.

In vogelvlucht horen we over de bronstijd, oudste en jongste steentijd, het eerste aardewerk, de eerste uitbeelding van dieren, in vergelijking met het Midden-Oosten een minder snelle ontwikkeling in behoefte tot decoreren, steeds sierlijkere voorwerpen, grafvazen, start van de archaïsche periode (800 v.Chr.) met beelden van menselijke vormen, steeds meer oog voor de anatomie (500 v.Chr.

kouros = staande jongeman), geen vrouwenbeelden, met uitzondering van Demeter/Gaia = Moeder Aarde (er zijn enorm veel beeldjes van haar gevonden, die geofferd werden om haar zegen af te smeken).

Sicilië kent een lange geschiedenis van overheersing door andere volken: Grieken, Carthagers, Romeinen, barbaren, o.a. de Gothen, Byzantijnen, Saracenen

(tweeënhalve eeuw, 850-1100 van de moskeeën is hier niets meer over) , Normandiërs/Vikingen (1061- ± 1240 : alle moslims verjaagd), Hohenstauffers (Duitsers) , Karel V (Habsburger). De bewoners van Sicilië zijn dus altijd uitgeknepen door

buitenstaanders! In 1860 kwam Garibaldi vanuit Genua. Hij wordt nog altijd hogelijk vereerd! Het vertrouwen in de Italiaanse eenheidsstaat was/is heel laag. De maffia werd de baas, dat keert nu enigszins, maar nieuw probleem: de achterbuurtjochies nemen het over.

Na de koffie met broodje gaan we naar het Griekse theater en de Latomia del Paradiso met Het Oor van Dionysius. We zien de resten van een kolossaal altaar van Hiëron II, waar een keer per jaar, ter herinnering aan het schrikbewind van tiran Thasymachus en ter ere van Zeus, 450 stieren werden geofferd op drie platvormen. De stieren werd om toestemming gevraagd: kop in de nek betekende Nee, kop omlaag was Ja ! Het Oor van Dionysius (de naam zou

bedacht zijn door Caravaggio, die hier geweest is en gewerkt heeft) bevindt zich in een indertijd belangrijke steengroeve, de Latomia del Paradiso. Hier werden krijgsgevangenen in " bewaard ". Dionysius zou boven in de steengroeve naar ze "geluisterd" hebben! Bij het Griekse theater vertelt Cornelis ons de oude verhalen, zoals die van de Tantaluskwelling en de Bacchanten. Voor het theater werd de natuurlijke habitat gebruikt, waardoor de zitplaatsen niet opgebouwd, maar uitgehakt werden. In de Griekse tijd werden er tragedies opgevoerd, in de Romeinse tijd werd het een

arena, die zelfs onder water gezet kon worden! Rondom het theater bevonden zich graven.

Hierna bezoeken we de Madonna delle Lacrime (architecten Michel Andrault/ Pierre Parat), de kerk gebouwd ter ere van het Mariabeeldje, dat vier dagen lang in het huisje van een pas getrouwd paar, huilde! Er zouden veel mensen getuige van geweest zijn: Godfried Bomans heeft er leuk over geschreven (In de bus heeft Cornelis er uit voorgelezen!). Hier zien we o.a. in de kelderkerk een afbeelding van Jezus op een steenblok in een grot. Volgens Cornelis heeft men in Italië vooral behoefte aan tastbare bovennatuurlijke zaken. In een zijruimte hebben we ook al een grote foto gezien van de lijkwade van Turijn.

Na een korte opfrissing in het hotel lopen we naar de Dom. Onderweg zien we de ruïne van de waarschijnlijk oudste tempel (6^e eeuw), waarvan we in het museum al de maquette

hebben gezien, met zeventien bij zes zuilen, volgens Cornelis nog een "probeersel". De latere tempels hebben dertien bij zes zuilen. We bezoeken hierna een in een kerk veranderde tempel. Er is net een bruiloftsmis afgelopen: leuk om de parade van

opgedofte mensen en de bloemen-weelde langs het hele middenpad van de kerk te zien! We zien en horen (ook al in de bus) de verhalen over Catharina van Alexandrië, S. Agatha en S. Lucia (de patroonheilige van Syracuse). In de S. Lucia-kapel zien we ook jonge Italiaanse mensen voor haar schrijn (met daarin 'n botje van haar arm) knielen en het glas kussen: bijzonder!

We lopen door naar de Bron van Arethusa, de vrouw die op de vlucht in een zoetwaterbron veranderde (vlakbij de zoutwaterzee). Hier zitten we gezellig op een terrasje bij de haven: Even bijkomen van een zeer gevulde dag!!

Aansluitend genieten we buiten bij een visrestaurant van een fantastische maaltijd met dito wijn!

Vera.

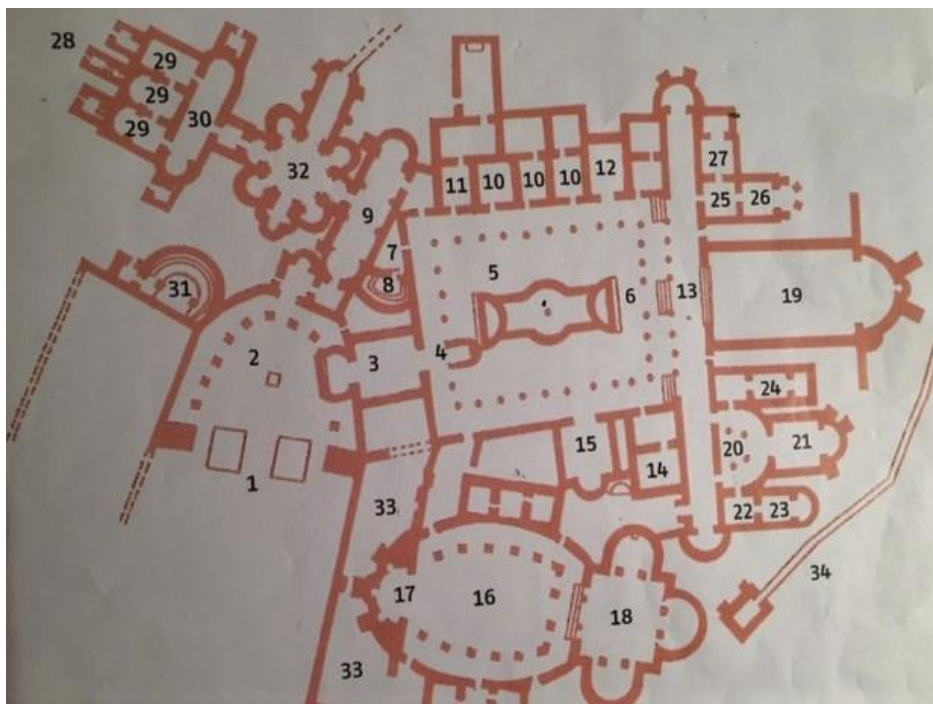
Zondag 13 oktober.

Het is vroeg, de ochtend is prachtig en koel, we wandelen vanuit Hotel Posta op Ortigia (Syracuse) naar de kade, waar de bus van onze Stefano (met de raadselachtige zwarte tas) kan parkeren. Onderweg zien we een afwisselend landschap, ook al omgeploegde akkers voor de winter; in de verte de Etna, met zijn rookpluim, waar Empedocles in verdween. Het is een lange tocht, zodat Cor ons een zondagochtend-overdenking mee kan geven via de eeuwige vraag: *waartoe zijn wij hier op aarde?* Wat dachten de Grieken: eudaimonia, geluk, dat vind je onder gelijkgezinde vrienden. Zorg dat je ziel zo zuiver mogelijk wordt. Plato ziet het stoffelijke deel van de mens als een handicap. Hij komt met een totaalpakket, waarin ook wiskunde en politicologie een rol spelen. Cor vertelt ons nog veel meer. Epicurus, hedonisme. Dan over de geschiedenis: de schrijver Polybius: 2^e Punische oorlog. Feniciërs (Carthagers) hadden vanouds nederzettingen op Sicilië. Archimedes ontwierp schiettoestellen. De Romein Marcellus die huilde omdat hij Syracuse ging verwoesten...Verhalen van Ovidius: Persefone die met Hades moest trouwen...

Om 11.30 zijn we bij **Piazza Armerina** met de Villa Casale. Koffie brengt ons op de been! Wie liet dit reusachtige jacht-buitenhuis bouwen, waarvan we de tweede bouwphase kunnen zien uit ca. 300, de tijd van Diocletianus en Maximilianus Herculeus? In de omgeving lagen boerderijen om de gasten van voedsel te voorzien. Een aquaduct voerde water naar het badhuis.

Aan de hand van de meegekregen plattegrond, zien we dat alle afdelingen rondom

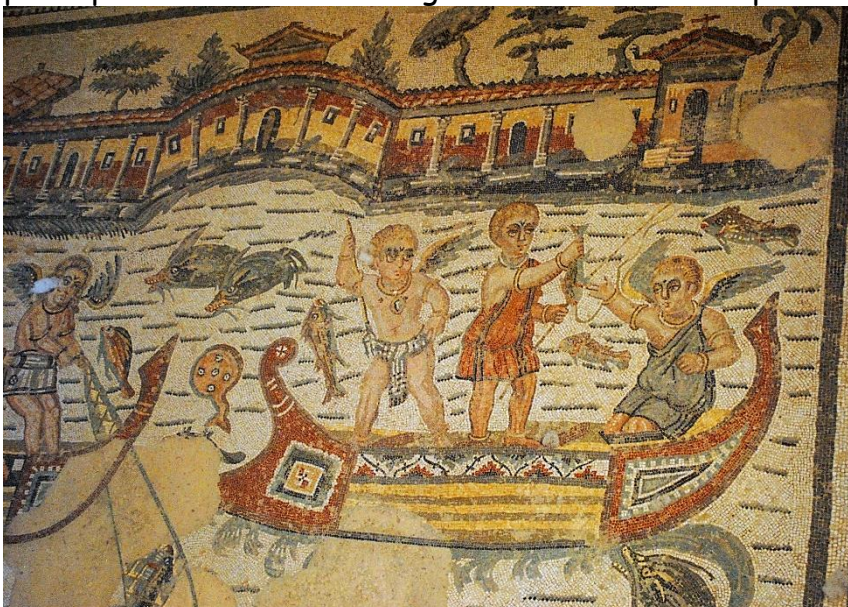
het grote peristylum (5) zijn gegroepeerd. Ons bezoek begint bij het ondergrondse

verwarmingssysteem (28) voor het badhuis met een caldarium (29), het langwerpige tepidarium (30) en het centraalbouw frigidarium (32). Van daaruit krijgen we zicht op de "palestra", gymnastiekzaal, waar op de vloer een model van het Circus Maximus in Rome is afgebeeld. Dan volgt de binnenplaats waar de gasten arriveerden (2) met opzij een halfronde ruimte voor de latrines (31), waar men gezellig

keuvelend gebruik kon maken van een gedeelte afveegborstel. De vestibule (3) geeft al een doorkijk naar het ruime peristylum met waterbekken en het lararium (4) van de huisgoden. De wandelgang-vloeren zijn bekleed met mozaïeken als tegels van

vlechtband die omkranste dierkoppen bevatten. En zo maken we een ronde langs de vele kamers en zalen waar overal de vloeren voorzien zijn van heel afwisselende voorstellingen. Het meest spectaculair is het ambulacrum (13) met de Grote Jacht. Men denkt dat mozaïekleggers uit Noord-Afrika (Tunesië) hier hebben gewerkt, gezien o.a. de Afrikaanse wilde dieren die zijn afgebeeld. Maar ook wilde vrouwen komen nu met hun toeristen langs de smalle balustraden een plek opeisen. Cor weet ze ongemerkt te temmen: op een woedende blik achterom

na, verdwijnen ze al weer aan de horizon. We zien mythologische verhalen, zoals van de slimme Odysseus met zijn makkers bij de éénogige (3, waarvan 2 blind?) brute reus Polyphemos, Arion op de Dolfijn, humoristische tafereeltjes met

putti druk bezig op het water met visvangst, of een picknick bij de jacht, kinderspelen etc. De Romeinen waren mensen zoals wij en de kunstenaars hebben dat indrukwekkend knap weergegeven met kleine vierkante stukjes marmer.

Volle zon, frisse wind. Enorme cacteeën langs het pad. In de open loggia van Trattoria La Ruota genieten we van een warme lunch: pasta, schapenkotelet met tomaten, salade en toe een soort opgerolde gevulde kletskep met aan de uiteinden groene pistache-kruimels. Wijnen, water...

Siësta in de bus naar **Agrigento**. Heuvelrijk landschap, cipressen, paraplu-dennen, druiven. Onze reisleader probeert het gezelschap weer wakker te maken met het mooie verhaal van Godfried Bomans over het huilende gipsen beeldje van Vincenzo en Antonia. Als duizenden getuigen dat ze het wonder gezien hebben, moet Rome wel aanvaarden dat een votiefkerk wordt gebouwd (Syracuse: de Madonna delle Lacrime). Vincenzo is eigenlijk communist, "maar niet meer zo heel erg"... We horen op deze lange tocht ook over de geschiedenis van Acragas. Al in de 6^e eeuw v.Chr. door Grieken uit Rhodos gesticht. Stadsmuren werden gebouwd. Nadat de Grieken de Feniciërs hadden overwonnen in de slag bij Himera 480 v.Chr. kwam Acragas tot grote bloei. Toen zijn de vijf schitterende tempels gebouwd, een unieke reeks in de Griekse wereld, waarvan wij de restanten in het warme late middaglicht gaan bekijken. Al in 409 v.Chr. deden de Feniciërs grote aanvallen en ging het achteruit met de stad. Uiteindelijk werden de Grieken geheel verjaagd of tot slaaf gemaakt en overheersten de Romeinen vanaf 207 v.Chr. in Agrigentum.

Om half vijf betreden we het tempeldal. Eerst

komen we langs de tempel van Hera Lacinia (D), een Dorische peripteros met zes gecanneleerde zuilen aan de voorzijde en dertien aan de lange zijde, bestaande uit vier cilindrische blokken boven elkaar. Vóór de cella bevindt zich een pronaos met twee zuilen tussen de doorlopende muren van de cella. Achter de cella de opistodomos, identiek maar iets minder diep. Verderop staat de meest gave Dorische tempel van "Concordia" (F). Omdat deze in de 6^e eeuw werd omgebouwd tot kerk, is veel bewaard gebleven. Ruimte voor de houten dakbalken van de

tempel zijn nog te zien aan de binnenzijde. Geraffineerde kleine trucs zijn toegepast voor het oog: het podium buigt iets omhoog in het midden van de lange zijanten, de zuilen zijn enigszins convex (entasis) en de ruimte tussen de zuilen wordt iets smaller vanuit het midden van de korte zijde gezien. Dit laatste heeft weer te maken met de hoekoplossing t.a.v. de trigliefen en metopen. Heel mooi van vorm zijn de open ruimtes tussen de zuilen als je daarachter de blauwe lucht ziet. Op sommige plekken is het stucwerk over de cannelures bewaard gebleven.

Draaien we opzij dan zien we de moderne stad liggen, waaronder men veronderstelt dat nog tal van restanten van de oorspronkelijke stad verborgen liggen, zoals een tempel van Zeus, wellicht onder de huidige kathedraal.

Het rijtje zuilen van de zuid colonnade van de tempel van Hercules (A) was langer, met vijftien zuilen aan de lange zijden. Vermoedelijk stamt deze tempel al uit de late 6^e eeuw v.Chr. Hier krijg ik een sterke associatie met het schilderij van Carel Willink: Simeon de pilaarheilige (1939, Kunstmuseum Den Haag).

Misschien ook omdat het al een beetje duister begint te worden. Dan: de brokstukken van de ooit enorme tempel van Zeus Olympios ter herinnering aan de overwinning bij Himera, in eerste fase gebouwd door de Carthaagse krijgsgevangenen.

De ruimte achter de halfzuilen was met doorlopende muren afgesloten en halverwege naar boven stond tussen elke zuil een reusachtige atlant of telamon (dragende mannenfiguur) acht meter hoog, waarvan verderop nog een figuur op de grond neergelegd te zien is (en een reconstructie in het archeologisch museum). Tenslotte wandelen we nog over het terrein van de chthonische godheden, langs de vier zuilen van de tempel van de Dioscuren en de basis van de tempel van Asclepios (H), maar na zoveel indrukken is het welletjes en mogen we blij zijn dan niemand zijn pootje verzwikt. In Hotel della Valle storten sommige neer op hun bed en gebruiken nog een heerlijk instant soepje op de kamer, anderen begeven zich naar het inpandige restaurant en nemen, naar verluidt, een

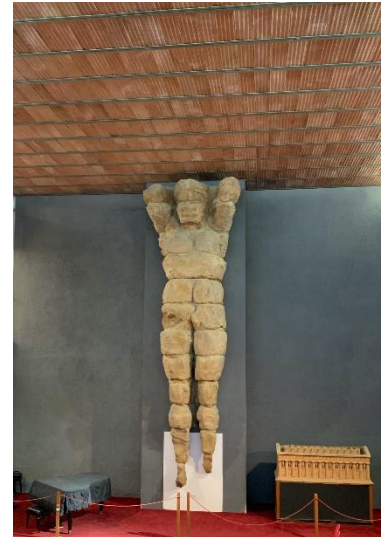
stevig souper overvloedig voorzien van de nodige (dessert) wijnen tot zich. (Het geheim van de zwarte tas wordt ons later onthuld).

Patries.

Maandagochtend 14 oktober.

Om 8.55 zitten we in de bus op weg naar het Museo Archeologico in Agrigento. De zon schijnt. Agrigento is gesticht in 580 v.Chr.

Dit museum was voorheen een cisterciënzer klooster. We zien gebruiksvoorwerpen (vazen, kannen) uit de bronstijd (3000 v.Chr.). De collectie omvat mooi

Atheens keramiek te herkennen aan een zwarte achtergrond waarop figuren in het rood zijn weergegeven. Het gaat vaak om eten en drinken en Dionysos. Ook sport, dieren en lesgeven zijn gewilde onderwerpen op de vazen. Dat men hield van een uitbundige levensstijl blijkt wel de veelvuldige afbeelding van satyrs.

Vazen met veel wit komen uit Zuid-Italië.

Vruchtbaarheidsbeeldjes vullen talloze vitrines. Die zullen we nog vaker zien tijdens deze reis.

We zien ook een groot stenen beeld voorstellende een man die met zijn armen een 'dak'

steunt. Dit beeld is afkomstig van de tempel van Zeus, waar we gisteren de ruïnes van bezochten. De tempel, die door de Carthagers werd verwoest

kort voordat de bouw voltooid was. Wij moeten het daarom doen met een

maquette van de tempel. Vreemd, er staan zeven zuilen aan de korte kant. Dat heeft tot gevolg dat de ingang niet in het midden is en wij nu in verwarring zijn. Er zijn ook grafvondsten uit de necropolis van Agrigento, kruiken, doosjes en kraters, maar ook sarcofagen. Zo is er een sarcofaag van een kind, waarvan de sterfscene is afgebeeld op de zijkant.

Een pronkstuk is een grote vaas met scènes van Herakles en de Centaur

Hierna gaan we aan de koffie en wordt de pot voor de tweede keer gespekt, want we blijken *big spenders* te zijn zo laat Cornelis ons weten.

10.50 de bus in en op weg naar Selinunte en de Carthagers. In 409 v.Chr. vallen de Carthagers Selinunte aan en vluchten de inwoners naar Agrigento. Na aanvankelijke aarzeling besluiten de Romeinen naar Sicilië te gaan om het oprukken van de Carthagers tot staan te brengen. Ze maken een groot

Carthaags schip buit, een vijfriemer. Ze bouwen ook een vloot met 40.000 man aan boord en varen naar Carthago. De Romeinen veroveren Carthago en verbranden hun eigen vloot om te voorkomen dat de opvarenden huiswaarts keerden.

Vervolgens komen deze toch in het nauw en er volgen vredesonderhandelingen tussen Romeinen en Carthago. Vanuit Rome wordt een vloot gestuurd om de bemanning alsnog naar huis te halen, maar deze vergaat ten zuiden

van Sicilië. Gevolg: 100.000 doden. Binnen drie maanden was er een nieuwe vloot. 12.30 komen we aan bij een strandtent waar een heerlijk lunchbuffet voor ons klaar staat. Als we daarna in de bus onze weg vervolgen naar Mazara del Vallo vertelt Cornelis ons het tragische verhaal van Dido en Aeneas, d.w.z. tragisch voor Dido.

In het kort: Aeneas ontvlucht Troje na de val per schip en komt aan in Carthago, waar koningin Dido (weduwe) hem ontvangt. Dido wordt verliefd op Aeneas en een affaire volgt. Aeneas moet echter vertrekken, omdat hij van de goden de

opdracht heeft gekregen in Italië een stad te stichten en omdat dat Rome zal worden is er geen ontkomen aan. Dido is boos op Aeneas, omdat hij haar verlaat en verwijt hem schijnheiligheid. Hij vertrekt en Dido sterft van verdriet. Henry Purcell heeft er een mooie opera over gecomponeerd.

Alexandra.

Maandagmiddag 14 oktober.

Na een heerlijke lunch aan het strand van Marinella bezoeken we de opgravingen in het Archeologisch Park van Selinunte. De stad werd in de 7^e eeuw gesticht door Griekse kolonisten uit Megara Hyblaea. Selinunte was in voortdurende strijd gewikkeld met de Elymiërs, die vooral in Segesta waren gevestigd, en door Carthago werden gesteund. In 409 v.Chr. werd de stad door Segesta met hulp van Carthago belegerd en geheel vernietigd. De bewoners werden gedood of gevangen genomen en de tempels geplunderd. Na 409 werd het grootste deel van Selinunte, in tegenstelling tot Agrigento, niet weer opgebouwd.

De tempels die we in Selinunte bekijken, worden met een letter aangeduid, omdat niet zeker is aan welke goden ze waren gewijd. We beginnen onze rondgang met de Dorische tempel D, die oorspronkelijk zes bij dertien zuilen had. Er is niet zoveel van over, maar wat we zien doet ons denken aan de Dom van Syracuse. Dat wil zeggen zo moet de tempel in Syracuse er ongeveer hebben uitgezien, voordat die in een kerk werd veranderd. Ze zijn ook beide ongeveer in dezelfde tijd gebouwd, rond 540 tot 480 v.Chr. Mogelijk was deze tempel gewijd aan Aphrodite of Athena.

Ook van de volgende tempel E is onbekend aan wie die was gewijd, er zijn geen offerbeeldjes gevonden waaruit dat zou blijken. De tempel dateert uit rond 450 v.Chr. en is in de vijftiger jaren van de 20ste eeuw weer opgebouwd. Hij had oorspronkelijk zes bij vijftien zuilen. Op enkele zuilen is nog stuc zichtbaar. De

cella was met metopen versierd, die nu in het Archeologisch museum van Palermo worden bewaard.

Van tempel F uit de 6e eeuw v.Chr. is bekend dat er muurtjes tussen de zuilen hebben gestaan zodat men er niet naar binnen kon kijken. Waarom? vragen we

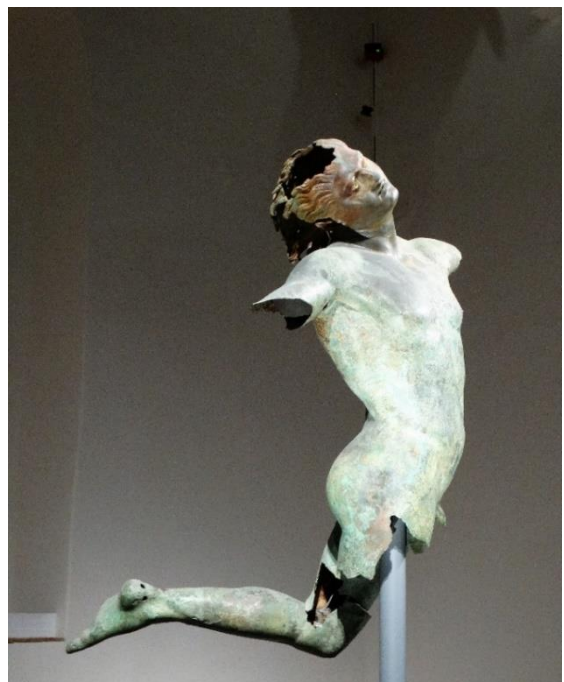
ons af. Vonden daar soms geheime rituelen plaats? Overal op het terrein liggen grote blokken en stukken van zuilen op de grond. We zouden wel willen weten met welke verbindingen die enorme trommels aan elkaar werden gezet. Die vraag kan zelfs Cornelis niet beantwoorden. En dat is niet het enige raadsel. Hoe die loodzware ronde trommels van de 11 km verderop liggende steengroeve Cusa naar hun plaats in de tempel zijn gerold is ons ook niet duidelijk. Je kunt je haast niet voorstellen dat zo een gewicht door mensen in beweging kan worden gebracht, zelfs niet door talloze

slaven.

Rond 550 v.Chr. werd begonnen met de bouw van tempel G, die nooit is afgemaakt. Er werd meer dan een eeuw aan gewerkt, maar in 409 was de tempel nog niet voltooid. Het moet in elk geval een megalomaan project zijn geweest dat zijn weerga niet kende. De tempel was zo breed, dat de voorhal niet kon worden overspannen. Kennelijk wilde Selinunte hiermee duidelijk maken dat het een zeer rijke stad was, waar de helft van Sicilië bij hoorde. Het vruchtbare grondgebied reikte tot aan Palermo. We vragen ons dan ook af hoe zo een immens project werd gefinancierd. Was hier sprake van 'euergetisme'? D.w.z. hebben weldoeners het nodige fortuin bij elkaar gebracht, zoals dat bij voorbeeld bekend was van de bouw van de bibliotheek in Efesos? Nadat Selinunte in 409 was verwoest en in brand gestoken, werd alleen de akropolis nog gebruikt, maar nu door de Punische/Carthaagse

overwinnaars. Er zijn ook nog woningen uit die tijd zichtbaar. Het Punische dorp werd in 241 v.Chr. in de Eerste Punische oorlog door Carthago zelf ontruimd, om het aan de Romeinen te onttrekken. De bevolking werd toen naar Marsala overgebracht.

Na een kort bezoek aan de steengroeve van Cusa, waar we kunnen zien hoe de steen voor de tempels in Selinunte werd gewonnen, rijden we door naar Mazara del Vallo, om ons in de S. Egidio aan het bronzen beeld van de dansende satyr te vergapen. Dit meer dan levensgrote beeld zonder armen

doet denken aan het werk van Praxiteles (4e eeuw v.Chr.), maar is waarschijnlijk jonger, d.w.z. uit de 3e of 2e eeuw v.Chr. Het is in elk geval in 1998 door een visser voor de kust van Mazara del Vallo opgedoken, nadat een jaar eerder al een been was gevonden. Het beeld heeft dus ruim 2000 jaar op de zeebodem gelegen, op 500 meter diepte. Toch is het wonderlijk goed bewaard gebleven. Als je erom heen loopt raak je diep onder de indruk van het vakmanschap waarmee de extase van deze dansende figuur is afgebeeld. Hij buigt zijn rug in een sprong, en gooit zijn hoofd ver naar achteren, waardoor je zijn haren bijna kunt zien bewegen.

We kunnen ons goed voorstellen dat de Italianen heel trots zijn op deze vondst, die ze als de belangrijkste beschouwen sinds in 1972 de bronzen beelden van Riace in Calabrië werden opgedoken.

Na deze intensieve dag rijden we door naar ons volgende hotel in Marsala, en verheugen ons al op het "vederlichte programma" dat Cornelis ons voor de volgende dag in het vooruitzicht stelt...

Lizzy.

Dinsdag 15 oktober.

Wij vertrekken om 9 uur vanuit Marsala naar Mozia. Lilibajum (tegenover Libië) werd later Marsala wat betekent "haven van Allah". We gaan met de boot naar Isola Mozia ofwel het eiland Mozia en ook wel genoemd San Pantaleo.

Eerst komen we langs zoutpannen, zogenoemde Salina's.

Mozia is een Fenicische handelspost maar dat is niet goed terug te zien. Mothia betekent ook wel haven of landing, een logische naam dus. De eigenaar van het eiland is Richard Whitaker. De Braziliaan Giuseppe Garibaldi (kwam met 1000

roodhemden, vrijwillige communisten op 11 mei 1860 vanuit Genua. Hij streed voor de vrijheid van Italië. Hij veroverde in drie maanden tijd Sicilië en een groot deel van Italië.

In het museum (zien we voornamelijk stèles, grafstenen met afbeeldingen erop, kruiken met offers. Op het eiland zijn necropoli en Tofet: heilige grond waar

kinderoffers en later werden dit dierenoffers in vazen zijn aangetroffen uit de 8e-6e eeuw v.Chr. Gustav Flaubert geeft een nauwkeurige beschrijving in zijn boek Salammbô hoe kinderooffers werden uitgevoerd.

Door de ligging vlakbij Afrika en op de commerciële route richting Spanje, Sardinië en Centraal Italië werd Mozia een florerend eiland in de 8^e eeuw v.Chr. Dionysius van Syracuse heeft in 397 v.Chr. gezorgd voor de neergang van Mozia. De Noordpoort bestaat uit een dubbele ingang om de vijand na de eerste Poort te kunnen belagen met bijvoorbeeld pijl en boog om ze zodoende de toegang te beletten. Bij de Noordpoort ligt een weg (die nu onderwater ligt) als verbinding naar het vasteland. Als je goed kijkt, zie je een streep in het water dat duidt op de weg.

Op het eiland ligt het tempeldomein: Il tempio di Melqart/Heracles. Deze Romeinse woning heeft een atrium met mozaïeken en verderop ligt een waterbassin. Dit hebben we helaas niet gezien in verband met tijdgebrek. Een ander deel van de groep is lekker aan de koffie gegaan.

Als belangstellenden nog meer willen weten zie de sites hieronder.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Garibaldi)

<https://www.motya.info/ViewGallery.php?cat=506&lng=en>)

Om 11:30 zijn wij met de boot teruggegaan naar Marsala om in Museo Archeologico Baglio Anselmi, een oud wijnhuis van Marsala waar fusten opgeslagen lagen, te gaan kijken naar oude transportboten.

De Romeinse boten zijn te herkennen aan de hefbruggen waarmee ze Puniciers konden enteren. De slaven zaten vastgeketend aan de riemen. Wanneer een schip zonk verdronken zij mee, omdat zij vastgeklonken zaten. Er waren zeventien riemen aanwezig, twee boven elkaar per riem twee personen. In totaal dus 68 roeiers aan boord. De transportschepen bestonden uit prefab onderdelen waardoor schepen aan de lopende band konden worden vervaardigd. Snelle vervanging nadat een schip tot zinken was gebracht. Dit was oorlogsindustrie van de Carthagers. Interessant om te weten is dat amforen

aan de onderkant een punt hebben die in het zand werd gedrukt. Vervolgens kwam er een laag stro voor de tweede laag amforen, daarna weer stro en de derde laag. Zo werden de amforen gestapeld aan boord.

Gepeperde sardientjes werden gemaakt tot vissaus genaamd Garum. Men was er dol op. Op de kaart is te zien dat de navigatie routes vooral richting Rome gingen via Puteoli. Later werd Ostia de voornaamste haven. Vervolgens ging het transport, voornamelijk olijfolie en granen over land. Het was belangrijk dat de pakhuizen in de herfst gevuld werden want in de winter was het te koud voor transport.

In 1943 tijdens de Tweede Wereldoorlog is de haven van Marsala plat gebombardeerd.

We werden vrijgelaten om te lunchen. Grappige anekdote is dat onze wijnglazen zeer ongelijk werden ingeschonken en vervolgens ruim werden bijgeschonken. Later bleek dat we de dubbele prijs betaald hadden!).

Daarna was er tijd om te wandelen door Marsala tot half 5.

In het kleine museum Museo degli Arazzi Fiamminghi met verschillende kruip door sluip door ruimtes, gingen we acht wandtapijten bekijken. Het thema was de "Ondergang van Jeruzalem". 's Avonds wederom een heerlijk diner genuttigd!
Marjolijn.

Via onderstaande link kan je YouTube filmpjes bekijken met uitleg over de verschillende wandtapijten. <http://www.museodegliarazzimarsala.com>.

Woensdag 16 oktober.

Mooi op tijd vertrekken we richting Trapani, het Drepanon uit de Oudheid. (zoutpannen). Even later zijn we in Erice, met oude stadsmuren uit de tijd van de Elymiërs. De Arabieren veroveren Sicilië in dertig jaar tijd en verspreiden hun cultuur over het eiland. In Erice stond toen de berg van Mohammed! Als later, in

de 12e eeuw, de Normandiërs Erice op de Arabieren veroveren gaan ze zich kleden als oosterlingen en zijn zij heel tolerant t.a.v. deze groep. Vergilius beschrijft de lijkspeken die voor Anchises, de overleden vader van Aeneas, in de buurt van Eryx gehouden worden. Aeneas was een godenzoon, Rome was zijn bestemming! De achtergebleven Trojanen worden later Elymiërs genoemd

De zoutpannen in het laagland zijn nu industrieel erfgoed. Vanaf Karel V is Trapani de belangrijkste producent voor Europa. Erice ligt hoog, 750 m boven zeeniveau. Cor neemt ons mee tijdens de wandeling naar de tijd van de Normandiërs. De Normandische graaf van Sicilië, Roger I heeft van paus Urbanus II voor hemzelf en zijn opvolgers de waardigheid van apostolisch legaat ontvangen. Een uitzonderlijk privilege! De paus kan slechts via de koning met de Siciliaanse kerk communiceren. Roger heeft de problemen van de diocesen, die onder de Arabische heerschappij verdwenen waren naar eigen inzicht gereorganiseerd. Na een strijd van dertig jaar zijn Sicilië en het zuiden van Italië een sterk en hecht vorstendom, waar Grieken en mohammedanen vrijheid van meningsuiting en godsdienst genieten. In 1130 wordt Roger II door de tegenpaus

Anacletus II tot koning van Sicilië gekroond. Hij gaat gekleed als Arabier.

Wij volgen Cor, het eerste straatje loopt omhoog, de bestrating is prachtig. Cor noemt

het raampje waar we net langs komen typisch voor de chiaramonte stijl, een gotische variant. We komen bij de Duomo, met een elegant portaal, ook hier weer chiaramonte stijl. Binnen zien we een schitterend gewelf, puur filigrain stucwerk, is in 19^e eeuw gerestaureerd. Het dak is tot twee keer toe ingestort. We zien een marmeren beeld van Maria, van de hand van Domenico Gagini, oprichter van

een kunstatelier. Hij introduceert hier de Toscaanse Renaissance. We wandelen verder naar het SS Salvatore klooster (13^e eeuw), in het bezit geweest van de Chiaramonte familie. Graaf Enrico schenkt dit paleis aan de orde van de benedictijnen. De nonnen die zich hier vestigen, komen uit de hoogste kringen van Erice. De crypte onder het hoofdaltaar wordt de begraafplaats. Als er geen plek meer is, worden de botten naar een ossuarium verplaatst. Het klooster functioneert als een autonome wereld, de ovens, waar ook voor de armen brood gebakken werd, zijn nog altijd in gebruik. Rond 11.30 uur gaan we GRAAG aan de koffie, binnen, want buiten is het voor bijna iedereen te "koud".

Elke heilige heeft hier een kerk! San Carlo, San Alberto, San Isidoro, San Pietro, San Antonio Abate enz. We wandelen door naar de kerk van San Martino, een drieschepige basiliek met zuilen van grijs marmer. Ook deze kerk heeft Roger II laten bouwen. Als de koning Erice kwam bezoeken, werd hij hier ontvangen. De gevel is sober, in contrast met het overdadige barokke portaal. Boven twee zuilen zien we twee zielen die zich in de vlammen van het vagevuur bevinden. De

congregatie van San Martino heeft in 1517 de congregatie van het vagevuur opgenomen (het vagevuur is nooit erkend door het Vaticaan). Even later zien we een afbeelding van Christus, die met zijn voeten stenen wegschuift, zo kan hij de zielen uit het vagevuur halen. Gianluca Curatolo (Erice, 1556) is de maker van het houten beeld van Martinus te paard, die zijn mantel doorsnijdt en hem deelt met een arme man, een leproos. De

man mist zijn linker onderbeen. Nóg een kerk, de San Giuliano, martelaar. Roger II is ook hier de opdrachtgever! Verschillende keren herbouwd, in 2005 heropend, na een grote restauratie, een deel van het gewelf van het middenschip had het begeven.

Als we bijna bij de bus zijn is er muziek: VOLARE, we kunnen allemaal beheerst

meezingen, de kar waar de muziek vandaan komt is met prachtig kleurig houtsnijwerk versierd.

Na de lunch vertrekken we naar Segesta, ongeveer 18 km landinwaarts gelegen. De Elymiërs, nazaten van de Trojanen uit Klein-Azië vestigden zich hier. Zij hebben het Griekse alfabet overgenomen. Er is voortdurend strijd

geweest met Selinunte, waar we maandag de opgravingen hebben bezocht. We zien hier een onvoltooide tempel, prachtig gesitueerd in het landschap. Deze tempel heeft geen vloer, wel zuilen, geen cella, wel trigliefen, ook geen dak! Met de trigliefen is een beetje gesmokkeld.

Toch is het een klassieke tempel uit de late 5e eeuw! (dorische orde). Mogelijk is het een PR project geweest om Athene te laten zien, wat hier mogelijk was. We volgen Cor naar boven, naar wat over is van de agora en vroegere bewoning en

winkels. Hier en daar schieten groene hagedisjes voor onze voeten weg. De bladcactussen staan er stoer bij. Daarna gaan sommigen met het busje naar het theater, deze heeft een bijzondere akoestiek. (3^e- 2^e eeuw v.Chr.) Hier is niets verpest

door de Romeinen.

De orchestra heeft wel een nieuwe vloer, rechts en links stond een klein gebouwtje met tempeldak. We krijgen een voorstelling van Thelma, Patries, Henny, Sandra en Vera. Marjolijn verrast eenieder met een prachtig lied. Zij

ervaren allemaal de bijzondere resonantie in de buik! We gaan weer naar beneden en gaan op weg naar Castellamare del Golfo. Zoals de naam al verklapt, schitterend, pal aan zee gelegen. Om 20.00 uur worden we aan tafel verwacht.

De maaltijd is heerlijk en gezellig, wel erg royaal! (mijn inktvisjes kan ik gelukkig doorschuiven naar een liefhebber)!

Eileen.

Donderdag 17 oktober.

Om 9 uur vertrekken we uit Castellamare. Onderweg worden we bijgepraat over de Siciliaanse geschiedenis na de Romeinen, de volksverhuizingen, de Byzantijnen van het Oost-Romeinse keizerrijk en de Arabische overheersing (901-1036).

Palermo werd de hoofdstad. In die twee eeuwen ontstond een geestelijke en culturele opbloei, zoals dat ook in Spanje het geval was. Talloze moskeeën werden gebouwd. Het is een raadsel dat van die periode zo weinig tastbaars over is. Byzantium aasde weer op dit eiland. De avontuurlijke Normandiërs werden als hulptroepen ingeschakeld. Zij veroverden Messina en Syracuse, maar tenslotte besloten de Hautevilles de macht voor zichzelf te grijpen. Roger II werd in 1130 koning (ook over Zuid-Italië). Hij ging als emir gekleed. De verschillende bevolkingsgroepen christenen, islamieten en joden hadden godsdienstvrijheid en gelijke rechten. Alle wetten werden in Arabisch, Latijn

en Hebreeuws opgetekend. Aan het hof werd Frans gesproken. Hij liet o.a. de kerk van Cefalù bouwen. Opvolger kleinzoon Willem II liet het er niet bij zitten

en stichtte de fabelachtige kerk van het benedictijner klooster Monreale in 1174. Het is maar goed dat we alvast aan de hand van twee A4'tjes uitleg krijgen over de bronzen deuren (ca 1185) van de kerk: de deur in het noordportaal is Byzantijns van opzet door Barisanus van Trani en in het westportaal

Romaans van stijl door Bonanno Pisano. Door de grote drukte bij de noordingang en het ijzeren hek aan de westzijde kunnen we van de deuren maar net een glimp opvangen.

Goethe bezocht in 1785 Monreale. Hij beschrijft uitgebreid zijn bezoek aan het classicistische S. Martino klooster, middeleeuwse glasmosaïeken interesseerden hem geen snars.

In **Monreale** aangekomen beklimmen wij vele treden richting de Dom. Zij worden omlijst door talloze keurig gerangschikte uitstallingen van snuisterijen met hun verkopers. Het lijkt of deze bootvluchtelingen alleen mogen verkopen op precies geregelde plaatsen, zoals we dat ook in de buurt van andere toeristische plekken zagen.

We maken een ronde langs de buitenkant van de kerk, waar het Normandische getrapte koor een prachtig beeld geeft van Arabische vlechtband bogen versierd met abstracte motieven in kalk- en lavasteen.

Om 11.20 staan we in het schip van de kerk. Niet te geloven wat we daar zien. Het hele Oude en Nieuwe Testament is uitgebeeld in glasmosaïek met een gouden achtergrond. Byzantijns beïnvloede kunstenaars zijn hier aan het werk geweest. De kleuren zijn even helder en glanzend als toen ze werden

aangebracht. Bovenin op de noordwand van het middenschip begint tussen de ramen het verhaal van de schepping van de mens. Kijk hoe Eva peinzend neerzit met de spintol in haar hand en Adam de grond bewerkt. Op de rij hieronder

bijvoorbeeld Jacobs droom over engelen op de ladder naar God. Hier weer onder, tussen de zuilen doorkijkend, hebben we naast de ramen van het noordelijke zijschip verhalen over genezingen door Jezus. Zo lopen we rondes in de kerk om alles te bekijken. Tussen het dwarsschip en het koor is Willem II afgebeeld, gekroond door Christus zelf. Aan de noordwand van het koor staan de porfieren sarcofaag van Willem I en de marmeren renaissance kist (1575) van de herbegraven Willem II.

De vier gangen van de kloosterhof met dubbele rijk versierde zuiltjes zijn bijna geheel bewaard gebleven. Op de kapitelen treffen we ook hier vele thema's uit het Oude en Nieuwe Testament aan. De vormgeving is meer westers dan Byzantijns: Adam en Eva, door de engel verjaagd uit de poort van het Paradijs en Eva zit er weer bedrukt bij, terwijl Adam moet spitten...; Jozefs droom over zon, maan en sterren die buigen voor hem... ook korenschoven buigen voor hem; daarnaast staan de broers met Benjamin bij vader Jacob; Willem II schenkt zijn kerk aan Maria.

In de bus horen we meer over Palermo, de stad die in W.O. II behoorlijk beschadigd is. Sicilië kent grote problemen door de maffia, afpersing van de bevolking. In 1992 is rechter Falcone vermoord. Iedere maand herdenkt men met het aanmeren van het "schip van de wettelijkheid" dit gebeuren. Burgemeester Leoluca Orlando strijdt tegen de maffia en verwelkomt migranten.

Om 14.30 bereiken we onze kamers in Hotel Posta, te Palermo. Een uurtje later beginnen wij met Cor een verrassende barokwandeling door de stad. We arriveren bij de toegang naar het, op een bovenverdieping gelegen, dominicaner Oratorio del Rosario di Santa Cita (ooit Zita, een Toscaanse heilige). Een langwerpige zaal van top tot teen versierd met levendig stucwerk (marmelgrijs en gips) door G. Serpotta (1685-1690). Het feest van de rozenkrans werd ingesteld in 1571, toen de Heilige Liga van westerse landen een zeeslag won tegen het Ottomaanse rijk. Boven het altaar hangt een schilderij door Carlo Maratta (1695) waarop Maria met het Christuskind is afgebeeld dat rozenkransen uitdeelt aan o.a. Catharina van Siena, Dominicus en Santa Rosalia. Andere dominicaner heiligen zijn daarbij aanwezig. Op de tegenoverliggende muur is door Serpotta de slag bij Lepanto uitgebeeld.

Taferelen van de zeven Vreugden en zeven Smarten van Maria bedekken de lange zijden van de zaal en verder fladderen overal vrolijke putti tussen Deugden en andere interessante figuren over de wanden.

Nu naar de San Ignazio all' Olivella van de orde der Filippini. Een barokkerk uit 1598, maar later classicistisch verbouwd in de 18^e eeuw. Cor vertelt ons over de opmerkelijke persoon Filippo Neri, die in Rome sociaal werk ging doen, maar ook kerkfilosoof was. Hij stichtte een priester- en lekencongregatie van de

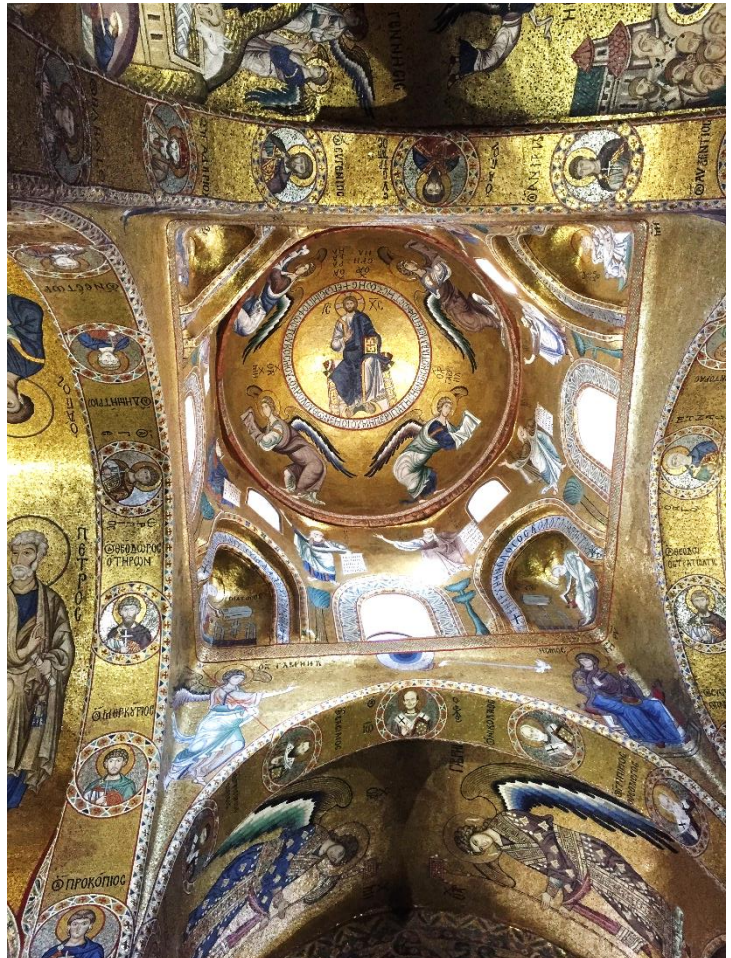
Oratoriani, gericht op de Naastenliefde om o.a. het kerkbezoek meer leven in te blazen, passend in de Contrareformatie.

We komen bij het kruispunt van de Quattro Canti, een opdracht van de Spaanse vicekoning ca. 1615. Op de vier concave hoekgevels zijn de vier Spaanse koningen, Karel V, Philips II, Philips III en Philips IV, de vier seizoenen, vier heiligen etc. weergegeven.

Daarna langs het Piazza Pretoria met een grote fontein, naar Piazza Bellini, met twee reeds in de 12^e eeuw opgerichte gebouwen: de San Cataldo en La Martorana.

De San Cataldo is een kleine Normandische kapel. Boven het verhoogde middenschip zijn drie islamitisch aandoende koepels met vensters en boven de zijbeuken tongewelven aangebracht. Admiraal Maione da Bari tijdgenoot van Willem I gaf in 1160 opdracht tot de bouw.

La Martorana, is gesticht door de admiraal van Roger II in 1143. Hoewel de Normandische kerk eind 16^e eeuw sterk veranderd is en binnen van overdadige barokversieringen werd voorzien, is de kern met prachtige mozaïeken uit de 12^e eeuw intact gebleven. We herkennen de motieven uit Monreale en de Paleiskapel, zoals de annunciatie, de geboorte van Christus en in de middenkoepel de tronende Christus, omringd door engelen. Twee muurvlakken laten

de kroning van Roger door Christus en de, onder toezicht van Christus in de hemel, diep knielende admiraal voor de Moeder Gods zien; zij houdt een banderôle vast met de stichtingsacte van de kerk.

Tot slot loodst de onvolprezen reisleader ons om 19 uur nog de enorme Chiesa del

Gesù binnen, toppunt van barok uit de vroege 17^e eeuw. Het duizelt ons van het marmer en stucwerk. Maar dankzij een voortvarende rondleidster in dialoog met Cor, raken we gefascineerd door alles wat hier is uitgebeeld. Aarde, water, lucht en vuur, ook hier voorzien van

de nodige mollige putti die hand en spandiensten verrichten, kortom de hele schepping mét de val van Satan, wordt ons voorgetoverd. Als tenslotte een putto van schrik terugdeinst voor een mekkerend schaap, verlaten wij ook als schaapjes achter de herder deze niet bepaald armzalige stal.

Patries.

Vrijdagochtend 18 oktober.

Stipt 8.45 zitten wij in de bus voor een korte rit naar de kathedraal van Palermo. Op deze plek stond in de Arabische tijd een moskee, maar daar is niets van over op een kleine korantekst op een zuil na en Arabische decoraties in de zijgevel.

Vanaf 827 maakten Saracenen (Arabieren) de dienst uit op Sicilië. Zij waren vanuit Noord-Afrika overgestoken en hebben het eiland met veel moeite aan zich onderworpen. Ze zijn tweeëneenhalve eeuw gebleven. Ze bouwden veel moskeeën en koranscholen, maar die zijn door Roger I (1031-1101) volledig geëlimineerd.

In de kathedraal wordt Santa Rosalia vereerd. Zij was een kluizenares uit de 12^e eeuw, wel uit een rijke familie. Op de Monte Pellegrina zijn haar relieken in 1624 teruggevonden en zodra die Palermo werden binnengedragen stopte een toen heersende pestepidemie (een wonder). Elk jaar in de maand juni wordt een processie gehouden in Palermo waarbij een 9 meter lange en 10 meter hoge wagen met haar relieken door de stad wordt gedragen. We zien een film met beelden van zo'n processie.

In de kathedraal bekijken we ook de koningsgraven van Hendrik VI (1165-1197), Roger II (1095-1154), twee Constanza's (de moeder van Frederik II en zijn eerste vrouw), ene Wilhelm (1338 overleden) en keizer Frederik II (1194-1250).

In de cryptes van de kathedraal een bijzonder schouwspel: sarcofagen met de overblijfselen van diverse bisschoppen, maar hier en daar op de zijkanten in reliëf Romeinse taferelen. Oorspronkelijk moeten in die sarcofagen Romeinen hebben gelegen, maar hun botten moeten eruit zijn gehaald ten gunste van de overleden bisschoppen...

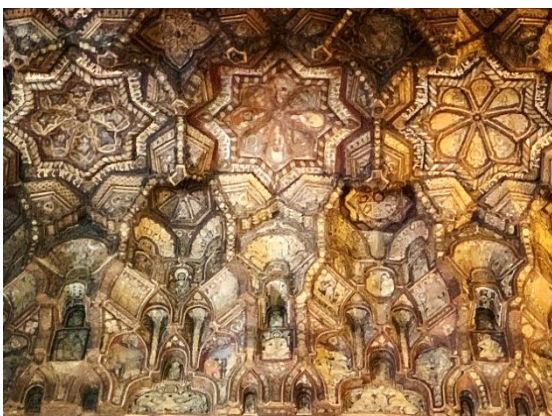

Op enkele kisten zijn verwijzingen naar de nieuwe 'bewoner' afgebeeld. Topstuk in de crypte is de kroon van Constanza, de eerste

vrouw van Frederik II. Zij overleed in 1222 na een huwelijk van slechts 2 jaar.

Koffie op terras en zingen voor Henny, die jarig is vandaag.

Nu naar het paleis van de Noormannen. We zien onwaarschijnlijk mooie mozaïeken in de Cappella Palatina, gebouwd in opdracht van Roger II. Talloze bijbelscenes zijn afgebeeld op de muren. Het plafond verradt Arabische invloed (de schrijfster van dit verslag herkent de stijl van het museum in Isfahan). We raken niet uitgekeken.

Hierna naar de San Giovanni degli Eremiti. Een benedictijner klooster uit de 6^e eeuw. Paus Gregorius importeerde graan uit Sicilië voor de bevolking van Rome en hij stichtte zes kloosters op het eiland. Zijn familie had er landerijen.

Deze benedictijnen waren streng in de leer en leefden als kluizenaars, vandaar de naam van kerk en klooster. In de tijd van de Saracenen werd er een moskee van gemaakt, maar nadat zij verslagen waren werd het weer een benedictijner klooster. Een groter contrast qua interieur met de Cappella bestaat niet: stenen muren zonder ornamenten op beschadigde schilderijen in de vergaderzaal na. De kloostertuin is aangenaam en de ommegang werd gebruikt om er te brevieren. Lunch. **Alexandra.**

Vrijdagmiddag 18 oktober.

Na de lunch bezoeken we de Galleria Nazionale in Palazzo Abatellis. Het Palazzo is gebouwd in ± 1500 voor de havenmeester van Palermo. Na de dood van zijn vrouw verkocht hij het en werd het een klooster van dominicanessen. Toen de Italiaanse eenheidsstaat er kwam werd het staatsbezit; in de Tweede Wereldoorlog is er een bom op gevallen; in 1954 werd het museum. De collectie komt uit palazzi, kerken etc. : Je kunt het dus een soort Stedelijk Museum noemen. We komen er speciaal voor de Annunziata van Antonello da Messina en een fresco in vier gedeeltes, afkomstig uit een ziekenhuis: "De Triomf van de

Dood", uit 1450, van een onbekende schilder. We zien op het fresco dat er een aantal rijke mensen getroffen wordt door de Dood, die gezeten is op een skeletachtig paard. Dood gaan we allemaal, zou het motto zijn. Patricia merkt op,

dat de Dood in dit geval voorbij gaat aan arme, zieke mensen, die er wel aan toe zouden zijn!

Voor we bij de Annunziata komen, zien we o.a. een treurend meisje op een sarcofaag, vazen met het eerste sierschrift (uit Spanje), een prachtig kopje van Eleonora van Aragon, een Madonna del Latte met kind en granaatappel van Domenico Gagini, een Madonna met een echt lijkend jongetje aan de borst, een prachtig kopje van een jongen (gemaakt door Antonello Gagini uit Palermo), 14e eeuwse houten panelen (zg. drôleries) met in de lengte uitgetrokken, horizontale mens/dier combinaties, veel kerkelijke kunst, o.a. een Genadestoel: God zelf helpt zijn zoon het kruis vast te houden . Verder vermeldenswaardig: een tweetal drieluiken, een vijfliuk, grote staande kruizen met prachtige ronde vormen, een Madonna van de Nederigheid met drie sterretjes op het voorhoofd (= teken van eeuwige zuiverheid), gemaakt door Bartholomeo Pellerano uit Camogli.

Dan zien we de Annunziata : Een zeer mooie, mij bijna hedendaags aandoende Maria met een fraaie blauwe hoofddoek. De schilder Antonello da Messina (ca 1430-1479) had de gebroeders van Eyck en Giovanni Bellini leren kennen en raakte zo bekend met de olieverftechniek. Het schilderij is waarschijnlijk in opdracht gemaakt ; toentertijd was het heel gebruikelijk om zo'n privé devotie-paneel te bestellen. De handen met schaduw op 'n vingerkootje en de detaillering van de nagels: Zeer fraai! Richting de uitgang treffen we nog een Jan van Scorel/anonieme Hollandse schilder (??) aan en een Maria Magdalena, van Jan van Scorel (1495-1562). Ook de naam Simone de Wobreck/ Haarlem- Palermo (1557-1587) bij een aantal heel grote panelen valt ons op.

Weer buiten lopen we langs de kerk waar "onze" chauffeur Stefano in maart gaat trouwen. We nemen een kijkje en krijgen van een zeer enthousiaste persoon uitleg: het blijkt een dominicanerkerk met bovenin roosters voor de dominicanessen om ongezien de mis bij te kunnen wonen. Veel Spaanse invloeden.

De S. Francesco d' Assisi-kerk kunnen we niet van binnen bekijken: Er is een mis aan de gang. We gaan ons opfrissen om naar het

restaurant te lopen. Opvallend daar: in het begin vlotte bediening, maar na de binnenkomst van Italiaanse klandizie worden we bijna vergeten!!! Toch nog een beetje real life mafia?

Vera

Zaterdag 19 oktober.

Wij vertrekken deze morgen naar Solunto en bezoeken daar de opgraving. Solunto, is de moderne naam van een handelsstad, ooit in handen van de Carthagers, vervolgens van de Grieken en Romeinen.

In 396 v.Chr. verwoeste Dionysius I van Syracuse de stad en gaf Solunto zich zonder veel bloedvergieten over aan de Romeinen. In 254 v.Chr. werd het een Romeinse stad.

Dionysius II heeft de stad herbouwd op de huidige locatie.

De stad is aangelegd volgens het systeem van Hippodamus van Milete, het zogenaamde schaakbordpatroon waardoor een regelmatige stadsplattegrond ontstond.

Tot die tijd waren de steden vrij chaotisch gebouwd. Hij streefde naar de volmaakte stad de "città ideale", waarin idealiter niet meer dan 10.000 soldaten, wachters, en burgers konden wonen.

Wij wandelen langs de overblijfselen van de stad, overigens prachtig gesitueerd tegen de Monte Catalfane met een net zo prachtig uitzicht.

De overblijfselen van de huizen zijn goed waarneembaar, rechthoekig en

hoog gebouwd.

We passeren een trap waar Cor een herinnering ophaalt over zijn jongste dochter die als kleine peuter deze trap kwam afhollen, een angstige ervaring voor de toen jonge ouders. Gelukkig goed afgelopen. Er zijn cisternen in de rots gehakt om de stad met een ingenieus systeem van water te voorzien. Een theater, vaag zichtbaar, er waren thermen, vergaderzaal, en een gymnasium, in dit geval een groot woonhuis van een rijke familie, met atrium.

We zien een zandcementvloer, gemaakt van waterdichte materialen die nog in goede staat is.

Het was een gefortificeerde stad en de stadsmuur is nog duidelijk zichtbaar. Solunto werd in 200 v. Chr. verlaten zonder duidelijke reden.

Wij vervolgen onze tocht naar Cefalù.

Al vanuit de bus is de kathedraal te bewonderen. Hij domineert met zijn silhouet de stad, gelegen onder "La Rocca". Gebouwd tussen 1131 en 1148 door Rogier II. De kathedraal was bedoeld als grafkerk voor de Normandische dynastie. Wij zien prachtige

byzantijnse mozaïeken (1148 - Constantinopel).

Het interieur van de kerk is later meerdere keren aangepast aan de smaak van de tijd, o.a. die van de barok. De oude granieten zuilen, die de spitsbogen dragen, zijn nog duidelijk zichtbaar. Het mozaïek van de Pantocrator afgebeeld op een gouden achtergrond omringd door engelen, is prachtig.

Kenmerkend is het beeld van Christus, zijn sluike haar en de scheiding in het midden. Zo ook het orante gebaar ofwel de handsymboliek van de Christus figuur als Alleenheerser.

Het open evangelieboek laat vaak de tekst lezen:

Ik ben het licht der wereld. Wie Mij volgt, dwaalt niet rond in de duisternis.

Er is voor de mozaïeken erg veel bladgoud gebruikt. Dit werd op een zeer vernuftige manier in het glas verwerkt.

Verrassend zijn de glas in lood ramen gemaakt in 1990 door Michele Canzone. Veel tegenstellingen zien we in de abstracte ramen: dag en nacht, land en zee, man en vrouw, zon en maan.

Voor de bezichtiging van de kerk maakten we een kleine wandeling door de stad, en lunchten op eigen gelegenheid op het plein voor de kathedraal. Een goede manier om in de sfeer te komen.

Bezoek aan Museo Mandralisca
Fascinerend is het portret
"Ritratta d'uomo" geschilderd
door Antonello da Messina
(1430-1479).

Dit werk is waarschijnlijk het
eerste mannenportret dat hij
schilderde. Zijn schilderstijl
was vernieuwend en mede
geïnspireerd door het werk van
o.a. de Vlaamse schilder Jan
van Eyck.

Bijzonder is ook het portret
van de "Onbekende man",
kenmerkend door de ironische,
mysterieuze, zelfgenoegzame
glimlach op zijn gelaat.

Opvallend is dat Antonello da
Messina veel mannen heeft
geportretteerd, maar helaas is
veel van zijn werk verloren

gegaan bij aardbevingen en natuurrampen. Het was een klein charmant museum met de privé verzameling van baron Mandralisca.

Wederom een prachtige dag met veel zonneschijn!

Tineke.

LOFLIED VOOR COR,

Dames en heren wij willen beginnen
met een loflied voor Cor te zingen
Hij is onze vader en leider
en doceert over andere tijden

5e couplet

God wat is het toch eigenlijk allemaal
leuk,
laatste avondmaal en oude meuk,
overal stenen, oh wat een plezier,
Oh een torso, ze bewaren óók alles
hier.

2^e couplet

Over Grieken, Romeinen en Noren
Cor weet ons telkens te bekoren
Cor laat je vrij als je weg wilt,
maar je mist dan wel iets heel
bijzonders,
maar dit geheel ter zijde.

3^e couplet

Wat alleraardigst is om te weten
ronde billen van beelden nooit vergeten
en ook afwerkingen goed bekijken,
omdat het ook prutswerk kan blijken.

4^e couplet

Ach wat aardig, hoop dat u niets
vergeet, O Veni, vidi, vici, wat een
vreselijk leed.
Gaat u mee dames en heren,
dan ga ik u nog veel meer leren,
over stenen tempels en goden
en alles wat door God is verboden.

6^e couplet

Een compliment hier en daar,
want o jee, wat was de dag weer
zwaar.
Geweldig gedaan, dames en heren
Een optimist in hart en nieren,
Gevoel voor drama is hem niet
onbekend,
entertainer en voorleestalent.

7e couplet

Als een spons wil hij kennis
absorberen
laat zich door belle donne graag
doceren
Zijn nieuwsgierigheid is ongekend
heeft zelfs de kerk van Stéphano
verkend.

8e couplet.

Soms is hij ons gekakel helemaal zat,
en krijgt de dames met muziek
compleet plat.
Tenslotte Cor geven wij een bedankje
aan jou
om alles op te biechten aan je
alleraardigste vrouw.
Jolanda.

Zondag 20 oktober.

We zitten weer in de bus, Cor: "en dames en heren, heeft u uw paspoort bij zich en uw kluisje, is hij nog nagekeken? Weet u waar uw paspoort is?" We rijden richting Taormina, het Tauromenium in de oudheid. In de 8e eeuw v.Chr. zijn Griekse kolonisten op de vlucht voor de tiran van Syracuse hier naar toe gevlucht. Cor leest voor: Couperus bezoekt Taormina in 1911, hij logeert pal naast het theater in Grand Hotel Timeo. "Een week in zaligheid." Hij beschrijft de blanke Etna en het trillend azuur in zijn krantenartikelen voor de dames en heren thuis. Hij hoeft geen kaartje te kopen voor zijn bezoek aan het theater.

De Romeinen hebben het theater verbouwd voor hun gladiatorenengevechten, het was zelfs mogelijk om met boten oorlogje te spelen op het toneel. Er staan twee rijen zuilen boven elkaar, deze vormen de achterwand (mét doorkijk). In de verte schittert de Etna! Cor gaat op zoek naar het velum (beschutting tegen zon en regen), hoe was deze bevestigd? Aan de achterkant van de tribunes ontdekt hij uitstekende stenen, waar een vlaggenmast zou kunnen hebben gestaan.?? Het blijft onduidelijk hoe de bevestiging aan de voorkant geweest is.

Na het theater gaan we aan de koffie op een terras met uitzicht op een klein plein; daarachter is de Etna zichtbaar.

Na een lange busrit (het was erg druk vanwege een jaarmarkt) komen we aan bij de Etna. Niet iedereen gaat mee naar boven met de kabelbaan. Boven schijnt de zon! Jammer genoeg kunnen we de wandeling niet meer maken. We nemen een makkelijke lunch en genieten van de plek! Vanuit de bus op weg naar het vliegveld kijken we op de helling van de Etna, zwart lavazand/gesteente met gelige graspollen en groene mossen. Ze steken mooi af tegen de achtergrond.

Cor bedankt Sandra, onze thesaurier generaal voor haar hulp. Ook de nieuwe chauffeur krijgt een dankwoord en enveloppe met inhoud. (De eerste heeft afscheid

moeten nemen i.v.m. zijn huwelijk!). De terugreis verloopt gesmeerd. Op vliegvelden wachten is nooit leuk, maar we gaan terug naar huis en kunnen terugzien op een heerlijke tijd. Veel dank, voor jouw niet aflatende, inspirerende en harmoniserende rol, Don Cornelio. **Eileen.**

De mooie foto van de Etna hierboven is van Lizzy. De andere foto's voor dit verslag hebben Henny, Nicoline en Patries ter beschikking gesteld. Nicoline heeft zelfs voor mij per dag genoteerd waar de foto's genomen zijn. Samen met de verslagen heb ik een heel aardig beeld van de prachtige reis gekregen, die jullie met Cornelis hebben gemaakt. **Olga**

Het trinacria symbool van Sicilië.